SAMORZĄD MIEJSKI

Miesięcznik Związku Miast Polskich Nr 4 (185), kwiecień-maj 2012
ISSN 1730-5187

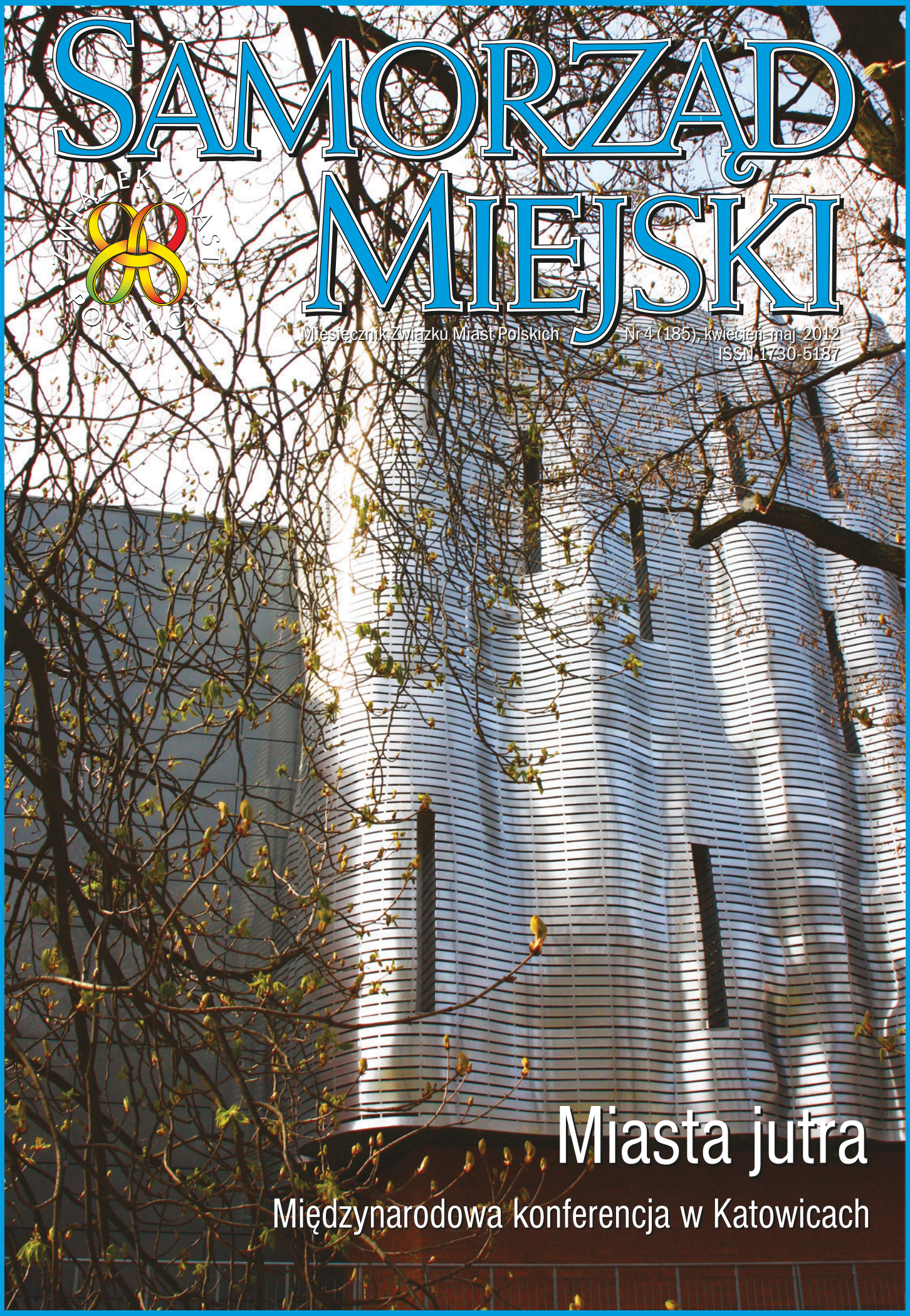

Miasta jutra

Międzynarodowa konferencja w Katowicach

W NUMERZE

ZE ZWIĄZKU

VII **Jednym z działań w obronie finansów miast, które Związek zapowiadał pod koniec ubiegłego roku, jest samorządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST (wzrost udziału w PIT), do którego uzasadnieniem jest podsumowanie skutków finansowych ustaw uchwalonych w latach 2007–2011.**

KRONIKA KRAJOWA

IV **15 i 16 marca 2012 roku w Katowicach odbyła się szósta już Międzynarodowa Konferencja „Zarządzanie Miastem 2012". Zorganizował ją tradycyjnie poseł do PE Jan Olbrycht we współpracy z partnerami: ZMP, Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów, Górnośląskim Związkiem Metropolitalnym i miastem Katowice. W tym roku konferencja poświęcona była m.in. przyszłości miast.**

VI **Patrzenie w przyszłość i tworzenie wizji miast przyszłości nabiera coraz większego znaczenia na wszystkich szczeblach. Rozwój miast będzie miał decydujące znaczenie dla przyszłości Europy. Takie słowa wypowiedział Johannes Hahn, członek KE odpowiedzialny za politykę regionalną, oddając w ręce czytelników raport „Cities of Tomorrow – Miasta jutra. Wyzwania, wizje, rozwiązania".**

VIII **Problematyka zarządzania ma już pewien dorobek w praktyce polskich miast, ale badania wskazują na wciąż liczne słabości nie tyle samych dokumentów, ile systemu ich wdrażania i kontroli. Stąd w UM w Poznaniu powstał pomysł seminarium z cyklu „Współczesne wyzwania rozwoju miast" pod nazwą „Strategiczne zarządzanie miastem. W teorii i praktyce Urzędu Miasta Poznania", które odbyło się 12 kwietnia 2012 r.**

WSPÓŁPRACA JST Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

XII **Wraz z końcem realizacji projektu systemowego „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnianie standardów współpracy" do rąk samorządowców i osób działających w trzecim sektorze oddany został kluczowy produkt działań podejmowanych w ostatnich dwóch latach – publikacja *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych.***

Na okładce: Centrum Sztuki i Biznesu Stary Browar w Poznaniu. Fot. E. Parchimowicz

Zarząd ZMP w Sopocie

Polityka miejska już w tym roku

Podczas posiedzenia Zarządu ZMP w Sopocie 20 i 21 kwietnia br. podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego Paweł Orłowski zapowiedział, że pod koniec 2012 roku powinien być gotowy projekt ustawy o polityce miejskiej.

Minister podziękował ZMP za współdziałanie (stanowisko ZO ZMP z Karpacza – 9 marca br.) w kwestii zmiany w ustawie o działach administracji rządowej, na mocy której polityka miejska zyska rangę działu i zostanie przypisana ministrowi rozwoju regionalnego (nowelizacja ta została już przyjęta przez Radę Ministrów).

Pieniądze tylko dla miast

Rozmawiano na temat wydzielenia 5% środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów podlegających procesom urbanizacji. – *Te pięć procent alokacji z EFRR to nie będą jedyne środki przeznaczone dla miast. One* ***muszą*** *być przeznaczone na inwestycje w miastach, co nie zmienia faktu, że w innych programach operacyjnych na poziomie centralnym czy regionalnym będą również środki przewidziane dla miast* – mówił minister.

Zdaniem ZMP powinny być one obsługiwane w Polsce przez rządowy program operacyjny, którego partnerem mogłyby być bezpośrednio wybrane miasta. Niestety, takie rozwiązanie budzi sprzeciw Konwentu Marszałków, który uważa, że niezbędne jest wzmocnienie zintegrowanego podejścia do rozwoju miast, uwzględniającego powiązania i zależności między miastami a ich otoczeniem funkcjonalnym: „Podejście to może być najefektywniej zapewnione w wielofunduszowych RPO. (...) Ewentualne wyłączenie wybranych miast z RPO, poprzez zaadresowanie do nich dedykowanego programu krajowego, skutkować będzie dezintegracją polityki rozwoju, zawężeniem skali oddziaływania oraz redukcją jej efektywności". Przedstawiciele ZMP wyrazili obawę, że w sytuacji, gdy zostanie jednak ustanowiony program z pominięciem regionów, może pojawić się niebezpieczeństwo, iż wybrane miasta nie dostaną innych pieniędzy z RPO. Minister Orłowski przyznał, że jest to kłopotliwa sprawa dla rządu. – *Samorząd regionalny w naturalny sposób będzie dążył do tego, aby zarządzać środkami skierowanymi do miast, po to aby zapewnić spójność w regionie. Z drugiej strony miasta jako samodzielne podmioty ze swoimi obszarami funkcjonalnymi mogą realizować swoje cele i mieć taką obawę, że ich zadania na poziomie regionu nie będą w wystarczającym stopniu finansowane. Nawet w wypadku takim, gdyby instytucją zarządzającą był marszałek, to jednak w RPO nie ma pełnej dowolności przy przyznawaniu środków.*

Jeszcze nie wiadomo, ile polskich miast będzie mogło uczestniczyć w platformie utworzonej w celu promowania rozwoju potencjału obszarów miejskich i stworzenia sieci miast dla wymiany doświadczeń na szczeblu unijnym. Będą to albo wszystkie miasta wojewódzkie, albo wskazane jako wiodące w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Minister zaprosił przy okazji miasta do udziału w dyskusji na ten temat podczas konferencji MRR 21 maja br. w Warszawie.

Sprawy drogowe

Opiniując projekt Strategii rozwoju transportu do roku 2020, zwrócono uwagę, że zapisy dotyczące transportu miejskiego są satysfakcjonujące, jednak rozdział o inwestycjach zbyt krótki i ogólnikowy. Brakuje w nim informacji na temat finansowania, chociaż przy innych inwestycjach wskazuje się np. środki unijne.

Pozytywnie zaopiniowano projekt ustawy o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym, który uniemożliwia pobieranie opłaty za przejazd odcinkami autostrad w przypadku przebudowy lub remontu, gdy zablokowany jest co najmniej jeden pas ruchu w jedną

stronę. Przypomniano postulat Związku, aby miasta na prawach powiatu mogły korzystać z KFD. Akceptację uzyskało też rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie dróg krajowych lub ich odcinków, na których pobiera się opłatę elektroniczną, rozszerzające zakres elektronicznego pobierania opłat na drogi alternatywne dla płatnych odcinków (zasilą one Krajowy Fundusz Drogowy). Zgłoszono jednak zastrzeżenie, że komunikacja gminna i miejska powinna być zwolniona z uiszczania tych opłat. Poruszono kwestię dotyczącą opłat za oświetlenie uliczne dróg szybkiego ruchu i autostrad. Wyrażono sprzeciw wobec faktu, że płatne drogi według GDDKiA nie są wyłączone z płacenia przez samorządy za oświetlenie uliczne.

Do ZMP przyjęto Uniejów, Karlino, Solec Kujawski, Pułtusk, Pasłęk, Żychlin i Szczawno Zdrój. *Fot. J. Proniewicz*

Strefy i instalacje w regionie

Przedstawiciele miast nie zgadzają się z rozporządzeniami MTBiGM w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach oraz w sprawie znaków i sygnałów drogowych, które miały wyeliminować – na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich – możliwość nałożenie zarówno kary administracyjnej, jak i grzywny za wykroczenie przez wprowadzenie nowego znaku D-44 – strefa parkowania. Przypomniano przy okazji, że na poziomie ustawy nie powinno być ograniczeń dotyczących stref parkowania (dni, godziny, wysokość opłaty) – wszystkie zmiany powinny być w gestii gminy.

Burzliwą dyskusję wzbudziło rozporządzenie MŚ dotyczące szczegółowego zakresu, sposobu i formy sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, które harmonizuje i ujednolica sposób sporządzania wojewódzkich planów gospodarki odpadami. Zastrzeżenia wzbudził art. 3 pkt 2, ponieważ jest zbyt sztywny i niespójny z samą ustawą. Plan ma określać zasady obowiązujące w regionie, który będzie obsługiwany przez więcej niż jedną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych, uwzględniając moce przerobowe. Zwracano uwagę na niebezpieczne praktyki, które już się pojawiają w związku z nową ustawą – np. mobilne instalacje.

Bez ograniczania samorządu

Negatywną opinię uzyskał projekt zmiany ustaw o samorządzie gminnym (bezpłatna pomoc prawna dla najuboższych – idea słuszna, nowe zadanie bez wskazania źródeł finansowania), o pracownikach samorządowych (usunięcie gabinetów politycznych na szczeblach samorządowych), o dochodach JST (stanowisko ZMP z Karpacza), o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (powinny o tym decydować wyłącznie władze lokalne, problem tkwi często w szczegółach, np. w ocenie niektórych osób czy zdarzeń), o opiece nad dziećmi w wieku do lat trzech (wysokość opłat za żłobki nie wyższa niż 15% najniższego wynagrodzenia – brakuje informacji, o ile dokładnie spadną wpływy z tym związane dla JST) oraz Kodeks wyborczy (wygaszanie mandatów radnych gmin, sejmików, wójtów, burmistrzów w związku z wyborem na posła, senatora, posła do PE ogranicza samorządowcom możliwości wyborcze). Z kolei projekt Kodeksu wyborczego doprecyzowujący możliwość aktualizowania rejestrów wyborców między I a II turą wyborów (mogą być dopisywane wyłącznie osoby na stałe zameldowane w gminie) został przyjęty pozytywnie.

Odstąpiono natomiast od podjęcia opinii w sprawie: zmiany w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (nowelizacja nie spełnia zasadniczych postulatów Związku), przygotowania finałowego turnieju Mistrzostw Europu w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 (usunięcie ograniczeń w lotach dziennych i nocnych w portach lotniczych miast-gospodarzy turnieju), zmiany ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (zgoda co do idei zmniejszenia liczby zawodów regulowanych), ustawy o fundacjach politycznych (nie dotyczy JST), a także rozporządzenia MZ w sprawie Systemu Ewidencji Zasobów Ochrony Zdrowia.

Transparentne inwestycje z PPP

W trakcie spotkania przedstawiciele Sopotu zaprezentowali swoje doświadczenia związane z realizowaniem inwestycji w formule PPP. Takie działania zostały podjęte już w 1997 roku przy projekcie „Nowe centrum Sopot", a od 2010 roku rozpoczęła się rewitalizacja dworca wraz z otaczającym obszarem z udziałem partnera prywatnego (23 stycznia br. podpisano umowę, a obecnie spółka prowadzi prace przygotowawcze do końca roku, po których dopiero nastąpi przeniesienie gruntu). Dzięki już zrealizowanemu projektowi powstało nowoczesne centrum Sopotu, które spełnia różnorodne funkcje, wzbogacając ofertę miasta (Państwowa Galeria Sztuki, Informacja Turystyczna i Pijalnia Wody, Dom Zdrojowy – Centrum Konferencyjne, Kameralne Centrum Kinowe). Dzięki PPP w Sopocie podmiot publiczny uniezależnił się od ryzyka, a proces inwestycyjny uległ znacznemu skróceniu. Podkreślano, że realizacja projektu była transparentna – dwa razy w trakcie trwania budowy odbywały się Dni Otwarte.

JOANNA PRONIEWICZ

Konferencja o zarządzaniu miastami

Spojrzenie w przyszłość

15 i 16 marca 2012 roku w Katowicach odbyła się szósta już Międzynarodowa Konferencja „Zarządzanie Miastem 2012". Zorganizował ją tradycyjnie poseł do PE Jan Olbrycht we współpracy z partnerami: Związkiem Miast Polskich, Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów, Górnośląskim Związkiem Metropolitalnym i miastem Katowice.

W tym roku konferencja poświęcona była dwóm głównym zagadnieniom: przyszłości miast i odpowiedzi planowania przestrzennego na nowe wyzwania, a także kwestiom miast w polityce spójności Unii Europejskiej na lata 2014–2020. W tym ostatnim kontekście pojawił się temat polskiej i europejskiej polityki miejskiej.

– *Ta konferencja co roku ma dotykać kwestii najistotniejszych w danym momencie* – mówił **Jan Olbrycht.** – *Obecnie toczy się w Europie rozmowa na temat miast w ogóle, a więc jakie mają być w panującej obecnie sytuacji na świecie – w sytuacji kryzysu gospodarczego, zmian klimatycznych, społecznych, demograficznych, w świetle rysujących się szans rozwojowych. Toczy się też dyskusja, jak finansować miasta, jak będą rozdzielone europejskie pieniądze w latach 2014–2020.*

Do udziału w konferencji zaproszeni zostali przedstawiciele Komisji Europejskiej, rządu polskiego i Parlamentu Europejskiego. Głos w dyskusji zabrały też samorządy. Na wspólnym posiedzeniu Komisji Polityki Europejskiej i Współpracy Zagranicznej oraz Polityki Miejskiej i Rozwoju Miast Związku Miast Polskich, a także Komisji ds. Unii Europejskiej i Grupy Roboczej ds. Polityki Miejskiej Śląskiego Związku Gmin i Powiatów wypracowane zostało stanowisko polskich miast w sprawie zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, które zaprezentowano na konferencji.

Europa to nie Azja

W Europie toczy się obecnie dyskusja m.in. wokół tego, jakie pomysły o charakterze urbanistycznym dominują obecnie w miastach, które z nich są wartościowe, a których należy unikać. Również na konferencji w Katowicach pojawili się, oprócz burmistrzów, planiści i urbaniści. Gościem spotkania był planista pracujący w różnych miejscowościach na całym świecie, **Petar Zaklanovic** z Berlage Institute w Rotterdamie. Na tle Europy dotkniętej problemem starzenia się społeczeństwa, wstrzymaniem urbanizacji i kryzysem gospodarczym zaprezentował chińskie miasto Shenzen, w którym przez ostatnie 30 lat nastąpił bezprecedensowy rozwój urbanizacji. Z ośrodka liczącego pod koniec lat 80. XX wieku 30 tys. mieszkańców Shenzen przemienił się w megamiasto, gdzie mieszka obecnie 16 mln ludzi.

Gość konferencji przekonywał, by o rozwoju miast myśleć, uwzględniając lokalny potencjał i realne możliwości. Przypomniał, że w tym samym okresie, w którym w Azji powstają w krótkim czasie z niczego megamiasta, w innych częściach świata obserwujemy procesy stagnacji czy wymierania całych dzielnic i miast. Podał przykład francuskiego Lille, w którym powstała koncepcja „Euralille". Opierała się ona na pomyśle zbudowania połączeń kolejowych tego miasta z centrami biznesowymi funkcjonującymi w różnych miastach Europy. W tym celu miała zostać zrealizowana kosztowna inwestycja podziemnego centrum, pełniącego m.in. rolę dworca dla szybkobieżnych pociągów. Inwestycja ta nie doszła do skutku. Bilety kolejowe na tego typu pociągi okazały się zbyt drogie, zaistniała konieczność cięcia wydatków publicznych.

– *Takie są realia, o których trzeba pamiętać. Nie pomyślano, że tak duży projekt nie przystaje do możliwości miasta tej wielkości, jakim jest Lille* – mówił Petar Zaklanovic.

KE chce zmiany jakościowej

Komisję Europejską na Konferencji „Miasto 2012" reprezentował **Christian Svanfeldt** z DG Regio. Zaprezentował raport Komisji pt. „Cities of Tomorrow". Eksperci pracujący nad raportem mieli za zadanie przede wszystkim przyjrzeć się wyzwaniom stojącym przed miastami i zapytać o wizje, modele dla miast. Raport ma też pomóc odpowiedzieć na pytanie, jak należy zarządzać miastami.

Współczesne miasta europejskie stoją w obliczu wielu wyzwań w dziedzinie społecznej. Jest to m.in. pogłębiająca się przepaść między ludźmi bogatymi i biednymi, problem z dostępnością do podstawowych usług, problemy związane z ochroną środowiska, z brakiem dostępności do energii elektrycznej. Następuje niepohamowany rozwój zabudowy miejskiej, nasilają się problemy demograficzne, pogłębia się stagnacja gospodarcza, ubóstwo, nierówności w dochodach mieszkańców, a także, szczególnie ostatnio, piętnowany przez ekspertów, aspekt konkurowania między sobą poszczególnych miast.

– *Można spoglądać na swoje miasto przez pryzmat tych problemów, jednak miasta mają do odegrania ważną rolę w spójności terytorialnej i rozwoju gospodarczym* – mówił Christian Svanfeldt. – *Ważne jest, by wyjść poza sztywne myślenie o problemach i być może skorzystać z kryzysowej sytuacji. Musimy bardziej patrzeć w przyszłość, skupiać się na lokalnej gospodarce i jej znaczeniu. Nie zawsze najlepszym rozwiązaniem jest kopiowanie rozwiązań zastosowanych przez innych. Trzeba najpierw przyjrzeć się własnym kompetencjom i potencjałowi.*

Przedstawiciel KE zachęcał, by, myśląc o rozwoju miast, formułować strategie wybiegające daleko w przyszłość. Miastom potrzebne są długoterminowe strategie, by zarządzający nimi wiedzieli, jakie zasoby publiczne trzeba zaangażować w rozwój poszczególnych obszarów, i by mogli zapewnić współpracę społeczną dla tego rozwoju.

Christian Svanfeldt zachęcał do zidentyfikowania w miastach właściwych wyzwań. Jeśli są nimi np. zmiany klimatyczne, należy inwestować w budownictwo energooszczędne, jeśli są to problemy zdrowotne mieszkańców

– do nich dostosowywać nasze miasta (np. walcząc z otyłością, która jest sprawcą wielu poważnych schorzeń, można zastanowić się nad tym, jak sprawić, by mieszkańcy rzadziej jeździli samochodami, a częściej chodzili pieszo).

– *Przejście od zagrożeń do możliwości wymaga nowego podejścia zintegrowanego* – mówił przedstawiciel KE. – *Główne wyzwanie to sposób zarządzania miastami. Trzeba znaleźć elastyczne sposoby działania. Nie można opierać się na sztywnych planach na 50 lat, które powiedzą nam, co mamy robić. Potrzebne nam podejście wielosektorowe, multidyscyplinarne. To trudne – wymaga współpracy wydziałów urzędu miejskiego i zrozumienia wspólnego celu. Trzeba też współpracować z większą liczbą partnerów, włączyć mieszkańców w to nowe zarządzanie bardziej niż dotąd. Aby w pełni wykorzystać potencjał miast, potrzebujemy nie tylko pieniędzy, lecz także zmiany jakościowej.*

Trzeba zmienić myślenie

Dziś wszyscy eksperci w Europie mówią o tym, że, myśląc o rozwoju współczesnych miast, trzeba zmienić sposób myślenia, odejść od pewnych starych rozwiązań. Te wnioski wynikają z głębokiej analizy sytuacji w miastach. Ten głos był też mocno słyszalny w Katowicach.

– *Należy zrobić wszystko, by miasta ze sobą szkodliwie nie konkurowały – to ważny przekaz z naszej konferencji* – mówił Jan Olbrycht. – *Dziś dużo ważniejsza jest współpraca. Istotniejsza dziś jest też rozmowa o funkcjonalności i elastyczności, mniej o czystym administrowaniu miastami. Wreszcie potrzeba więcej współpracy z mieszkańcami.*

Co z polityką miejską?

Podczas katowickiego spotkania zastanawiano się także, jak miasta powinny być potraktowane w polityce spójności na lata 2014–2020. Komisja Europejska już przedstawiła projekty rozporządzeń w tej sprawi. Parlament Europejski pracuje nad poprawkami do tego dokumentu. Opinie polskich miast, zaprezentowane podczas konferencji, również w owych poprawkach zostaną uwzględnione, Jan Olbrycht jest bowiem posłem sprawozdawcą w tej sprawie i uważnie wsłuchuje się w głos polskich miast.

Obecnie, podobnie jak i w latach ubiegłych, wszyscy pochylają się nad pytaniem, czy polityka miejska jest zadaniem Unii Europejskiej? W dyskusji pojawiają się argumenty, że polityka miejska, będąc polityką wobec miast, może być polityką unijną, tak jak i rządową. Rząd, poprzez odpowiednie instrumenty, również finansowe, może prowadzić takie działania wobec miast. Podobnie Unia Europejska. Przeciwnicy takiego spojrzenia nawołują, by nie przeszkadzać miastom i uznać, że polityka miejska jest ich własną polityką. Komisja Europejska w ostatnim czasie zajęła się tą tematyką i wygląda na to, że prace nad nową perspektywą finansową Unii toczą się także wokół polityki miejskiej.

W szóstej konferencji poświęconej zarządzaniu miastami wzięli udział samorządowcy z całej Polski, a także urbaniści i planiści. *Fot. E. Parchimowicz*

ZMP bierze udział w debacie

Miasta zrzeszone w Związku Miast Polskich z zadowoleniem przyjęły propozycje Komisji Europejskiej zawarte w projektach rozporządzeń dotyczących priorytetów na okres programowania 2014–2020, a zwłaszcza fakt nadania szczególnej roli problematyce rozwoju obszarów miejskich. Stanowisko Zarządu w tej sprawie przedstawił podczas katowickiej konferencji **Andrzej Porawski,** dyrektor Biura ZMP. Podkreślił, iż Związek uznaje, że zamiar wydzielenia w Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego specjalnych środków na zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów podlegających procesom urbanizacji, a także możliwość dodatkowego korzystania w ramach takiego podejścia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego stanowi wyjście naprzeciw trudnym wyzwaniom społecznym, gospodarczym i środowiskowym, jakie narastają i kumulują się w miejskich obszarach funkcjonalnych. Miastom podoba się też koncepcja utworzenia platformy na rzecz rozwoju tych obszarów miejskich, która ma promować wzrost potencjału tych obszarów i stworzyć sieć miast dla wymiany doświadczeń w zakresie polityki miejskiej na szczeblu unijnym.

Zgodnie z koncepcją KE każde państwo członkowskie ma zadecydować o wyborze miast, które będą uczestnikami platformy (przewiduje się, że dla każdego państwa członkowskiego będzie to 20 miast). Zdaniem Związku liczba 20 miast (obszarów funkcjonalnych) nie powinna być wiążąca, zwłaszcza dla dużych państw (w Polsce łączna liczba ośrodków o znaczeniu regionalnym i subregionalnym wynosi ponad 30). Powinny zostać określone jednoznaczne kryteria selekcji, takie jak wielkość i charakter danego obszaru funkcjonalnego oraz jego przygotowanie do realizacji określonej zintegrowanej strategii jego rozwoju. Liczba mieszkańców nie powinna stanowić istotnego kryterium wyboru.

Związek też uważa, że niezbędne jest przyjęcie rządowego programu operacyjnego, którego partnerem mogłyby być bezpośrednio wybrane miasta (obszary miejskie). Konieczne jest przy tym jak największe zaangażowanie władz lokalnych danego obszaru już w fazie programowania, a nie tylko wdrażania przyjętych działań, miasta są bowiem podmiotami polityki miejskiej, a nie klientami innych podmiotów prowadzących polityki terytorialne. Umożliwi to dostosowanie interwencji na danym obszarze do jego rzeczywistych potrzeb i uwarunkowań, a także uwzględnienie – zgodnie z polityka miejską rządu RP – priorytetów i kierunków ustalonych w tej polityce.

EWA PARCHIMOWICZ

Raport Komisji Europejskiej

Miasta jutra

***Patrzenie w przyszłość i tworzenie wizji miast przyszłości nabiera coraz większego znaczenia na wszystkich szczeblach. Rozwój miast będzie miał decydujące znaczenie dla przyszłości Europy.* Takie słowa wypowiedział Johannes Hahn, członek Komisji Europejskiej odpowiedzialny za politykę regionalną, oddając w ręce czytelników raport Komisji Europejskiej „Cities of Tomorrow – Miasta jutra. Wyzwania, wizje, rozwiązania".**

Raport „Miasta przyszłości" ma być inspiracją dla decydentów i praktyków zajmujących się zagadnieniami rozwoju miast, czy to na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, czy europejskim. Zwraca uwagę na możliwe przyszłe skutki szeregu tendencji, np. spadku liczby ludności i społecznej polaryzacji oraz podatności na zagrożenia różnych rodzajów miast. Autorzy raportu podkreślają również szanse oraz kluczową rolę miast w osiąganiu celów Unii Europejskiej – szczególnie w ramach wdrażania strategii „Europa 2020". W dokumencie tym przedstawiono inspirujące modele i wizje; potwierdzono również znaczenie zintegrowanego podejścia do rozwoju miast.

Siła napędowa gospodarki

Raport Komisji Europejskiej podkreśla kluczowe znaczenie miast dla zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej. Jako że Europa jest jednym z najbardziej zurbanizowanych kontynentów na świecie, właśnie rozwój miast będzie determinował rozwój całej Unii w ujęciu gospodarczym, społecznym i terytorialnym. Eksperci podkreślają, że miasta są istotnymi siłami napędowymi gospodarki, będąc miejscami spotkań, kreatywności i innowacji oraz ośrodkami usług świadczonych na rzecz otaczających je obszarów. Ze względu na gęstość zaludnienia, miasta mają ogromny potencjał w zakresie oszczędzania energii i przekształceń w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Należy jednak pamiętać, że miasta to również miejsca koncentracji takich problemów, jak bezrobocie, segregacja i ubóstwo. Dlatego też, co podkreśla w raporcie Komisja Europejska, miasta mają zasadnicze znaczenie dla pomyślnego wdrażania strategii „Europa 2020".

Nie zagrożenia, lecz wyzwania

Obecnie wiele mówi się o zagrożeniach pojawiających się nad miastami. Zagrożenia te, zdaniem autorów dokumentu, można przekształcić w pozytywne wyzwania. Konkurencyjność w ramach gospodarki światowej należy połączyć ze zrównoważonym rozwojem gospodarek lokalnych poprzez umocowanie głównych kompetencji i zasobów w tkance gospodarki lokalnej oraz sprzyjanie społecznemu zaangażowaniu i innowacjom. KE zaleca, by w większym zakresie wykorzystywać potencjał związany ze społeczno-gospodarczą, kulturową, pokoleniową i etniczną różnorodnością jako źródło innowacji. Miasta przyszłości mają być przyjazne dla osób starszych i dla rodzin. Problem wykluczenia przestrzennego i ubóstwa energetycznego można przekształcić w wyzwanie do stworzenia lepszych warunków mieszkaniowych w miastach. To może okazać się kluczem nie tylko do zwiększenia atrakcyjności i jakości życia w miastach i aglomeracjach miejskich, lecz także do zwiększenia ich ekologicznej atrakcyjności i konkurencyjności. Tworzenie „ekologicznych i zdrowych" miast to znacznie więcej niż ograniczenie emisji CO_2. Komisja zaleca przyjęcie całościowego podejścia do kwestii środowiskowych i energetycznych, gdyż wiele komponentów naturalnego ekosystemu jest w wyjątkowy sposób powiązanych z elementami społecznego, gospodarczego, kulturalnego i politycznego systemu miejskiego.

W raporcie podkreśla się, że dynamiczne małe i średnie miasta mogą odegrać istotną rolę w dążeniu do dobrobytu nie tylko własnych mieszkańców, lecz także sąsiadujących społeczności wiejskich. Mają one ogromne znaczenie dla zapobiegania wyludnianiu się obszarów wiejskich i przenoszeniu się ludności do miast.

Nowe formy zarządzania

Miasta przyszłości, zdaniem autorów dokumentu, muszą przyjąć całościowy model zrównoważonego rozwoju. Muszą radzić sobie z wyzwaniami w zintegrowany i całościowy sposób, łączyć podejście oparte na miejscach z podejściem opartym na ludziach. Dobrze, by łączyły formalne struktury administracji z elastycznymi, nieformalnymi strukturami zarządzania i by tworzyły systemy zarządzania umożliwiające budowanie wspólnych wizji godzących rywalizujące ze sobą cele i przeciwstawne modele rozwoju. Miasta powinny współpracować w celu zapewnienia spójnego rozwoju przestrzennego oraz efektywnego wykorzystania zasobów.

Dalej raport podkreśla, że miasta muszą działać wielosektorowo. Konieczna jest koordynacja podejścia horyzontalnego i podejścia wertykalnego, ponieważ miasta muszą współdziałać z innymi szczeblami administracji i z innymi miastami w celu realizowania wspólnych inwestycji i świadczenia wspólnych usług, które są konieczne w większej skali terytorialnej.

W miastach potrzebne są nowe metody zarządzania oparte na przekazywaniu uprawnień obywatelom, zaangażowaniu wielu stron oraz innowacyjnym wykorzystywaniu kapitału społecznego.

Uwzględniając cele określone dla przyszłości europejskich miast, Komisja zaleca, by stałe mechanizmy koordynacji uzupełnić mechanizmami elastycznymi. Ma to zapewnić dialog i współpracę między poziomem terytorialnym a poziomem rządowym oraz między sektorami, których dotyczy rozwój miast. – *Należy przezwyciężać napięcia między różnymi interesami. Konieczne będzie znajdowanie kompromisów między rywalizującymi celami i przeciwstawnymi modelami rozwoju. Dla prowadzenia takiego dialogu istotne znaczenie ma wspólna wizja* – czytamy w raporcie.

Pełny tekst raportu dostępny jest na stronie: http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/citiesoftomorrow/index_en.cfm.

(EPE)

Samorządowy projekt na starcie

Wspólnie z obywatelami

Jednym z działań w obronie finansów miast, które Związek zapowiadał pod koniec ubiegłego roku, jest samorządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST (wzrost udziału w PIT), do którego uzasadnieniem jest podsumowanie skutków finansowych ustaw uchwalonych w latach 2007–2011.

Jak zapowiedział, podczas Zgromadzenia Ogólnego ZMP w Karpaczu 9 marca br., prezes Ryszard Grobelny, zostanie on skierowany do Sejmu jako projekt obywatelski. – *Regulacje prawne, które nastąpiły po 2007 r., spowodowały co najmniej 8 mld zł strat rocznie w kasach wszystkich samorządów. Przygotowaliśmy bardzo prosty projekt ustawy, która rekompensuje ten ubytek poprzez zwiększenie udziałów w podatku PIT dla wszystkich szczebli samorządów* – mówił do delegatów z miast prezydent Poznania. Według prezentowanego w Karpaczu projektu, samorząd gminy zwiększyłby udziały w PIT z 39,34 proc. do 50,02 proc., powiat z 10,25 proc. do 13,03 proc, zaś województwo z 1,60 proc. do 2,03 proc.

Z zasadą rekompensaty

W latach 2005–2011 nastąpiły liczne zmiany ustawowe, które spowodowały zmniejszenie dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego, przekazały nowe zadania albo rozszerzyły zakres dotychczas realizowanych zadań bez odpowiednich zmian w dochodach JST, a także wprowadziły zmiany w przepisach ustaw szczegółowych, które w konsekwencji spowodowały zmniejszenie dochodów własnych JST.

W uzasadnieniu projektu uwzględniono tylko te zmiany ustaw, których konsekwencje finansowe zostały oszacowane w ocenie skutków finansowych załączonej do projektów ustaw albo w innych opracowaniach, w tym zwłaszcza sprawozdaniach i materiałach MF. Nie chcąc narażać się na zarzut jednostronnej oceny, nie uwzględniono w projekcie ustaw, które zostały uchwalone pomimo braku oceny skutków regulacji w projektach rządowych, to znaczy w sposób niezgodny z art. 50 ustawy o finansach publicznych (ich skutki to prawie 1 mld zł w skali roku).

Najpoważniejsze negatywne skutki finansowe dla gmin, powiatów i województw spowodowały zmiany w systemie podatku dochodowego od osób fizycznych, uchwalone w latach 2006 i 2007. Dokonane w ten sposób ubytki w dochodach własnych JST nie zostały zrekompensowane, ponieważ w ustawie o dochodach JST z roku 2003 pominięto przepisy, które w poprzednich wersjach tej ustawy gwarantowały rekompensowanie samorządom spadku dochodów własnych, będącego skutkiem zmian w ustawach. Dlatego w projekcie proponuje się przywrócenie zasady rekompensowania takich ubytków w dochodach własnych JST, zgodnie z gwarancjami konstytucyjnymi. Jest ona sformułowana analogicznie do przepisów zawartych w art. 19–27 ustawy z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2003, wówczas tylko dla gmin, ponieważ powiaty i województwa były dopiero wprowadzane.

Z dokładnymi wyliczeniami

W 2006 roku Sejm uchwalił zmiany w ustawie o podatku PIT, które wprowadziły m.in. nową, dwustopniową skalę podatkową (18 i 32%). Weszła ona w życie 1 stycznia 2009 roku i skutkowała już w tymże roku. W 2007 roku Sejm uchwalił kolejne zmiany w ustawie o podatku PIT, które wprowadziły ulgi prorodzinne. Weszły one w życie od razu, począwszy od roku 2008.

Sprawozdania z wykonania budżetu państwa z kolejnych lat podają dokładny skutek ulgi prorodzinnej (w 2008 roku wyniósł on 5,4 mld zł, z czego 2,8 mld zł dotyczyło budżetu państwa, a **2,6 mld zł** – budżetów JST) oraz szacunkowy skutek zmiany skali podatkowej (w 2009 roku wyniósł 8,6 mld zł, z czego niemal **4,2 mld zł** dotyczyło budżetów JST). Można zatem oszacować łączny ubytek wynikający z tych zmian dla JST na poziomie **6,8 mld zł.** Zmiany ustaw szczegółowych, takich jak m.in. zmiany w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych, o opłacie skarbowej, o podatku od spadków i darowizn, o podatku od czynności cywilnoprawnych, o drogach publicznych, o gospodarce nieruchomościami czy o ewidencji ludności, które powodują skutki dla JST, stanowią 1,2 mld zł. Łączne ubytki wymagające rekompensaty wynoszą więc 8 mld zł.

Z harmonogramem

Projekt zostanie skierowany do Sejmu jako inicjatywa obywatelska. Do rozpoczęcia procesu potrzebny jest Komitet Inicjatywy Ustawodawczej (grupa co najmniej 15 obywateli), który musi zebrać 1 tys. podpisów (do połowy maja), zarejestrować projekt ustawy w Sejmie (28 maja), a następnie zebrać co najmniej 100 tysięcy podpisów. Podpisów nie będą mogli zbierać urzędnicy JST, tylko np. organizacje pozarządowe czy osoby prywatne.

ZMP zwróciło się do innych korporacji samorządowych – UMP, ZGW RP i ZPP, o wspólną realizację tego przedsięwzięcia i uzyskało ich wstępne poparcie. W trakcie rozmów z przedstawicielami ZGW RP uzgodniono nieco zmieniony kształt projektu, który zostanie uzupełniony o tzw. subwencję ekologiczną, która ma rekompensować gminom na obszarach chronionych brak możliwości rozwojowych.

Planuje się, że we wrześniu zostanie zorganizowana w Warszawie konferencja oraz czarna procesja (już trzecia w historii Polski) z udziałem wójtów, burmistrzów, prezydentów i starostów z całego kraju, którą zakończy przekazanie zebranych podpisów marszałkowi Sejmu RP.

Jednym z celów dodatkowych całej akcji ma być pokazanie mieszkańcom, od czego zależy sytuacja finansowa danej gminy, a także uzmysłowienie parlamentarzystom, czym skutkują podejmowane przez nich decyzje.

(JP)

Teoria i praktyka

O zarządzaniu strategicznym

Problematyka zarządzania ma już pewien dorobek w praktyce polskich miast, ale badania wskazują na wciąż liczne słabości nie tyle samych dokumentów, ile systemu ich wdrażania i kontroli. Stąd w UM w Poznaniu powstał pomysł seminarium z cyklu „Współczesne wyzwania rozwoju miast" pod nazwą „Strategiczne zarządzanie miastem. W teorii i praktyce Urzędu Miasta Poznania", które odbyło się w stolicy Wielkopolski 12 kwietnia 2012 r.

Już wiele polskich miast ma strategie rozwoju. Wśród tych najbardziej znanych są Gdańsk, Szczecin, Warszawa, Wrocław, Łódź, Kraków i Białystok. Poznań jako jedno z pierwszych miast w Polsce opracował w 1994 roku dokument strategiczny pod nazwą Program Strategicznego Rozwoju Miasta Poznania. Po 10 latach przygotowano Program Rozwoju Miasta Poznania na lata 2005–2010, w którym przedstawiono zbiór uporządkowanych programów strategicznych. Najnowszym opracowaniem strategicznym jest Strategia Rozwoju Miasta Poznania do 2030 roku, przyjęta do realizacji w 2010 roku.

Dla poprawy jakości życia

Jak podkreślał zastępca prezydenta Poznania **Tomasz Kayser,** zaletą owej strategii jest to, że powstawała ona równolegle ze strategią aglomeracji poznańskiej, co zapewniło wysoką spójność tym dokumentom. Coraz powszechniejsze jest bowiem przekonanie, że skuteczne i sprawne zarządzanie wymaga dziś tworzenia elastycznych struktur ponad granicami poszczególnych gmin. Zastępca prezydenta Poznania zwracał uwagę na to, że przygotowanie strategii nie jest już obecnie takim wyzwaniem, co jej skuteczne wdrożenie. – *Bardzo często dyskusje o wdrożeniu strategii ogranicza się do spojrzenia na realizację poszczególnych przedsięwzięć strategicznych, co przyjmuje formę ewidencjonowania nakładów, a nie dyskusji nad efektami. O wiele trudniejsza jest dyskusja nad osiągnięciem celów strategicznych* – mówił Tomasz Kayser. – *Dyskusja na temat strategii a decyzje dotyczące konkretnych działań, np. alokacji zasobów finansowych i ludzkich, to czasem dwie różne płaszczyzny. Powstaje pytanie – jak te dziedziny ze sobą zintegrować?* Przypomniał, że strategia, podobnie jak każde inne działanie w samorządzie, powinna sprowadzać się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Celem i wyróżnikiem zarządzania publicznego, które różni się od zarządzania w biznesie, jest realizacja interesu publicznego, zaspokojenie potrzeb jak największej liczby obywateli, wchodzenie organizacji publicznych w liczne interakcje ze środowiskiem. Zarządzanie publiczne przebija się w Polsce wciąż z trudem. – *Specyfiką zarządzania strategicznego w administracji samorządowej jest m.in. to, że kluczem do sukcesu jest satysfakcjonowanie interesariuszy, do których zalicza się wiele grup społecznych i instytucji, np. obywateli, usługobiorców, podatników* – przekonywała profesor **Barbara Kożuch** z Instytutu Spraw Publicznych UJ. Głównymi warunkami skuteczności strategicznego zarządzania miastem są m.in.: szerokie uwzględnienie specyfiki zarządzania publicznego, właściwe organizacyjne komunikowanie się, nadawanie właściwej rangi wszystkim postaciom sprawności organizacyjnej, przejrzystość procesu decyzyjnego, klarowność i konkretność zmian, zharmonizowanie z najważniejszymi wartościami interesariuszy.

Implementacja strategii rozwoju nie powinna polegać na burzeniu starego porządku, ale na efektywnym łączeniu nowych inicjatyw z już funkcjonującymi – mówiono podczas debaty ekspertów. *Fot. J. Proniewicz*

Programy, cele, aktualizacja

Jaką strategię ma **Poznań?** Strategia rozwoju miasta to uporządkowany zbiór działań zmierzających do zrównoważonego i trwałego rozwoju Poznania pod kątem osiągania celów strategicznych. Strategia wynika z diagnozy stanu istniejącego i obejmuje wizję i misję, cele strategiczne, programy służące realizacji celów, mierniki oraz środki jej realizacji. Profesor **Cezary Kochalski** z UE w Poznaniu zaprezentował cztery cele strategii miasta: rozwijanie gospodarki innowacyjnej i podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta, zwiększenie znaczenia miasta jako ośrodka wiedzy, kultury i turystyki i sportu, poprawienie jakości życia oraz atrakcyjności przestrzeni i architektury miasta oraz utworzenie metropolii Poznań. Do tych czterech celów przypisano 21 programów strategicznych, ok. 200 mierników. Za kryteria oceny przyjęto odpowiedni horyzont czasowy (2030 rok), spójność z otoczeniem

(rozwój metropolii poznańskiej), spójność wewnętrzną, dostosowanie do dostępnych zasobów (ryzyko finansowe), poziom ryzyka (duża trwałość zasobów Poznania, strategia ostrożna) i wykonalność (już działa).

Wybrane zagadnienia dotyczące Strategii Rozwoju Miasta **Białegostoku** na lata 2011–2020 plus przedstawiła profesor **Renata Przygodzka,** zastępca prezydenta Białegostoku. Strategia tego miasta została zbudowana na podstawie walorów środowiska, wielokulturowej tradycji, wysokiej jakości infrastruktury oraz potencjału nowoczesnej gospodarki. Sformułowano pięć celów strategicznych: przestrzeń miasta – zharmonizowane, przyjazne środowisko do życia i rozwoju, wysoka jakość kapitału ludzkiego i bezpieczeństwo społeczne mieszkańców, długofalowy wzrost gospodarki opartej na wiedzy i większa liczba jakościowo lepszych miejsc pracy, atrakcyjność i dostępność oferty kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwój powiązań Białegostoku z bliższym i dalszym otoczeniem. Z poszczególnymi celami związane są takie projekty, jak: tworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego miasta (poprawa funkcjonowania transportu publicznego, system zarządzania ruchem, korytarze autobusów wysokiej jakości), poprawa bezpieczeństwa publicznego (monitoring wizyjny, program zapobiegania przestępczości, zarządzanie kryzysowe) oraz rozwój innowacyjnej gospodarki (strefa ekonomiczna, Białostocki Park Naukowo-Technologiczny).

O monitorowaniu, ocenie i aktualizacji Strategii Rozwoju **Krakowa** mówił z kolei **Wojciech Piątkowski,** kierownik Referatu Planowania Strategicznego Urzędu Miasta Krakowa. Strategia tego miasta istnieje jedynie w wersji elektronicznej, jest corocznie aktualizowana, począwszy od 2005 roku. Ma trzy cele strategiczne: Kraków miastem przyjaznym rodzinie, atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pobytu, Kraków miastem konkurencyjnej i nowoczesnej gospodarki oraz Kraków europejską metropolią o ważnych funkcjach naukowych, kulturowych i sportowych. Każdy z tych celów ma przyporządkowane cele operacyjne, które są realizowane w programach sektorowych. Programy sektorowe mają jednolitą konstrukcję – przygotowano podręcznik do ich opracowania. Do aktualizowania i monitorowania strategii powołano zespół roboczy złożony z koordynatorów programów sektorowych. Przygotowywane są raporty z realizacji, zawierające zestawienia celów, mierników, analizy statystyczne i przestrzenne, opis trendów. Od 2011 roku monitorowane są również ryzyka strategiczne, dzięki czemu można podejmować działania niezbędne do ich unikania.

Integracja, monitoring, współpraca

Podczas seminarium omówiono także szczegółowe rozwiązania dotyczące integracji systemu zarządzania strategicznego z wieloletnim planowaniem budżetowym na przykładzie UM w Poznaniu (**Piotr Wiśniewski,** dyrektor Biura Koordynacji Projektów UM Poznania) oraz koncepcji systemu monitoringu Strategii Rozwoju Miasta Poznania (dr **Monika Matusiak** z UE w Poznaniu). Monitoring powinien służyć kontroli procesów wdrażania strategii, prezentacji sukcesów, racjonalizacji, mierzenia efektu zmiany i komunikacji. To podstawa decyzji strategicznych w warunkach ograniczonych zasobów. Ważną kwestią jest ograniczenie zalewu informacji podczas monitorowania wdrażania strategii. „Miasto (...) bez odpowiedniej koncentracji lub ram myślowych staje się jednak tematem tak wszechogarniającym, że wszelka o nim dyskusja staje się dyskusją o wszystkim – czyli o niczym" (R. Burdett, D. Sudjic *The Endless City*). Warto korzystać z narzędzi zastosowanych w Poznaniu – pulpit decyzji strategicznych, strategiczny łańcuch wyników, karta oceny projektu czy oceny na osiach.

W trakcie debaty na temat perspektywy rozwoju miasta opartej na strategii, z udziałem naukowców z UE w Poznaniu, UAM, UJ oraz praktyków środowiska samorządowego, podkreślano funkcję edukacyjną strategii, rolę monitoringu w jej wdrażaniu (np. na podstawie badań jakości życia, wskaźników z SAS), komunikacji oraz wymiaru społecznego podczas tworzenia i przede wszystkim realizacji strategii (włączanie aktorów; nierozdzielanie tych dwóch etapów). Ważnym aspektem jest powiązanie strategii z finansami. **Andrzej Porawski,** dyrektor Biura ZMP, powołując się na zagraniczne przykłady, zwrócił uwagę na to, że strategia powinna być procesem ciągłym. W Toledo w Kanadzie strategia rozwoju miasta jest kontynuowana od... 1890 roku, a w Norwegii, podobnie jak w innych krajach, istnieje obowiązek prawny aktualizowania strategii na początku każdej kadencji. Implementacja strategii nie powinna polegać na burzeniu starego porządku, ale na efektywnym łączeniu nowych inicjatyw z już funkcjonującymi. Istotnym elementem budowania strategii powinna być też – zamiast walki o zasoby – współpraca, która wykorzystuje kompromis oraz sposoby rozwiązywania konfliktów typu win-win czy „spotkanie na mostach".

JOANNA PRONIEWICZ

Strategiczne zarządzanie miastem. W teorii i praktyce Urzędu Miasta Poznania

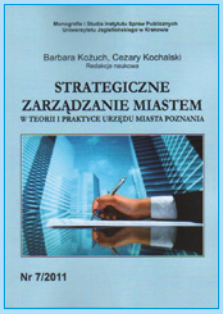

Koncepcja tego wydawnictwa z cyklu Monografie i Studia Instytutu Spraw Publicznych UJ w Krakowie pod redakcją naukową Barbary Kożuch i Cezarego Kochalskiego, opiera się na wyzwaniu, które można sformułować w następujący sposób: *Właściwe zrozumienie procesów budowania i wdrażania strategii miasta jako organizacji publicznej wymaga dogłębnego wykorzystania dorobku teorii zarządzania strategicznego oraz zarządzania publicznego*.

Monografia ta powstała przy współpracy środowiska naukowego Krakowa i Poznania oraz praktyków UM Poznania. Łączy w sobie dwie perspektywy – teoretyczną i praktyczną. Z jednej strony opiera się na fundamentach teoretycznych zarządzania miastem oraz zasadach, metodach i instrumentach publicznego zarządzania strategicznego. Z drugiej – zawiera opis przebiegu procesu zarządzania strategicznego w praktyce UM Poznania, zwłaszcza w związku z formułowaniem i wdrażaniem Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030.

Skuteczne zarządzanie miastem wymaga zarządzania strategicznego, które zmierza do rozwoju miasta opartego na wypracowanej strategii. Równocześnie z wkraczaniem koncepcji zarządzania strategicznego do samorządów pojawia się wiele nowych i interesujących zagadnień teoretycznych oraz praktycznych. W publikacji znajdują się m.in. artykuły na temat procesu opracowania w Poznaniu programów strategicznych, realizujących wizje i cele strategiczne społecznej komunikacji w pracach nad strategią, powiązań strategii z wieloletnim planowaniem budżetowym i budżetem zadaniowym czy budowy strategii aglomeracji poznańskiej „Metropolia Poznań 2020".

Publikację można pobrać ze strony Instytutu Spraw Publicznych UJ – http://www.wzks.uj.edu.pl/web/instytut-spraw-publicznych/monografie

Z Komisji Wspólnej...

Debata oświatowa

Debata oświatowa rozpoczęła posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, które odbyło się 28 marca br. Można było odnieść wrażenie, że rząd i samorząd mówią o dwóch różnych sprawach.

Grzegorz Pochopień z MEN przedstawił prezentację, z której wynikało, że sytuacja polskiego szkolnictwa jest coraz lepsza – z roku na rok rośnie subwencja oświatowa, podnosi się standard A, pieniędzy na pensje nauczycieli jest więcej niż trzeba. Spada natomiast liczba nadgodzin, spada też liczba uczniów (od 2000 roku zmniejszyła się o ok. 2 mln!) oraz nauczycieli. I tylko nie wszystkie samorządy racjonalizują sieć szkolną, przez co muszą dopłacać do subwencji. W związku z taką sytuacją minister edukacji **Krystyna Szumilas** nie zamierza wprowadzać zmian w Karcie Nauczyciela, co od lat postulują samorządowcy.

Z perspektywy samorządowej

Oni z kolei całkowicie inaczej postrzegają sytuację w oświacie. Uważają, że dzisiejszy system funkcjonowania oświaty, tworzony kilkanaście lat temu, nie przystaje już do nowej rzeczywistości. **Marek Olszewski,** współprzewodniczący zespołu oświatowego przy Komisji Wspólnej zwrócił uwagę na to, że wzrost subwencji nie nadąża za wzrostem wydatków wynikających m.in. z corocznych podwyżek wynagrodzeń nauczycielskich. Wprowadzana zaś reforma systemu finansów publicznych uniemożliwia wsparcie finansowe oświaty ze środków własnych JST.

Postulaty samorządowców, formułowane od lat, w zasadzie się nie zmieniają: chodzi o opracowanie standardów edukacyjnych wraz z wyliczeniem ich kosztów, przekazanie subwencji na dzieci objęte obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym, precyzyjne określenie kompetencji w zarządzaniu oświatą między samorządami a administracją rządową. Zdaniem samorządowców bez podjęcia prac nad zmianą zapisów ustawy – Karta Nauczyciela (i likwidacji przywilejów, takich jak dodatek wiejski i mieszkaniowy, urlop zdrowotny czy tzw. 14. pensja) niemożliwa jest współpraca ze stroną rządową. **Andrzej Porawski,** sekretarz strony samorządowej przypomniał, że w poprzedniej kadencji pracował specjalny zespół rządowo-samorządowy, który opracował listę koniecznych zmian w systemie oświatowym. *Teraz się dowiadujemy, że te prace zostały kompletnie zignorowane i resort nad nimi nie zamierza pracować.*

Prezes Związku Miast Polskich **Ryszard Grobelny,** odnosząc się do prezentacji ministerstwa, powiedział, że wynika z niej, iż edukacja jest chyba jedynym sektorem gospodarki narodowej, w którym spada wydajność. Wyniki egzaminów zewnętrznych pokazują, że efekt edukacyjny jest co roku podobny, podczas gdy liczba dzieci spadła o 25%, a nauczycieli o 10%. – *Jest to jedna z najważniejszych dziedzin rozwojowych, może trzeba ilość zastąpić jakością?* – pytał Grobelny.

Prezes ZMP zgłosił też postulat pilnego rozwiązania najprostszych, bieżących wniosków samorządowych, np. umożliwienia elastycznego zmieniania sieci szkolnej, w tym łączenia szkół tego samego typu bez podejmowania decyzji o likwidacji. **Michał Boni,** współprzewodniczący Komisji ze strony rządowej zaakceptował propozycję, aby niezwłocznie opracować rozwiązania pilnych problemów, które można szybko wprowadzić w życie. Na kolejne, kwietniowe posiedzenie Komisji Wspólnej miała być gotowa lista takich spraw. Jednocześnie Boni zaproponował, aby dalej pracować nad kwestiami strategicznymi. Zgodziła się na to rozwiązanie też minister edukacji Krystyna Szumilas.

Podczas debaty oświatowej samorządowcy uczestniczący w posiedzeniu Komisji Wspólnej proponowali, by ilość zastąpić jakością. *Fot. H. Hendrysiak*

Sprawny samorząd

Odpowiadając na zgłoszony podczas marcowego Zgromadzenia Ogólnego Związku Miast Polskich w Karpaczu postulat deregulacji niektórych przepisów samorządowych – ich uporządkowanie i uproszczenie – szef ministerstwa administracji i cyfryzacji Michał Boni zapowiedział, że w ciągu najbliższych dwóch miesięcy ma się odbyć debata na ten temat. Ministerstwo rozpoczyna akcję „Sprawne państwo – sprawny samorząd terytorialny" i w jej ramach uruchamia na swojej stronie internetowej formularze, na których można zgłaszać propozycje zmian deregulacyjnych.

W ramach bieżącej pracy Komisja Wspólna zaopiniowała 29 projektów aktów prawnych, z czego tylko jeden (dotyczący budowli na terenach wiejskich) negatywnie, gdyż projektodawcy nie uwzględnili uwag strony samorządowej. Komisja zadecydowała też, że Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju oraz Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku – zostaną skierowane do zespołów problemowych, a potem ponownie wrócą na posiedzenie Komisji Wspólnej, by uzyskać ostateczną opinię.

Będzie Komisja w Turcji?

W posiedzeniu Komisji Wspólnej wzięła udział 15-osobowa delegacja z Turcji, składająca się z przedstawicieli tamtejszego rządu oraz samorządu terytorialnego. Celem ich wizyty w Polsce było skorzystanie z polskich doświadczeń w zakresie funkcjonowania Komisji Wspólnej – poznanie jej historii, struktury oraz działania. W ramach wizyty Turcy obserwowali obrady Komisji, przysłuchiwali się dyskusjom, zostali też zaproszeni na posiedzenie strony samorządowej dzień wcześniej, by przyjrzeć się „kuchni" – jak polscy samorządowcy przygotowują się do spotkania z rządem.

HANNA HENDRYSIAK

Z życia miast

OLSZTYN I ZAKOPANE
Miasta wolne od futbolu

Władze Olsztyna i Zakopanego postanowiły na czas trwania Euro 2012 przygotować specjalna ofertę kulturalną i turystyczną dla swoich mieszkańców i turystów, która będzie swoistą alternatywą dla oglądania meczy piłkarskich.

Pomysł narodził się w Olsztynie, którego władze doszły do wniosku, że w trakcie Euro 2012 Olsztyn nie ma szans zaistnieć jako „miasto atrakcji futbolowych". W tej sytuacji postanowiono przygotować ofertę alternatywną. Akcja kierowana jest przede wszystkim do mieszkańców miast-gospodarzy Euro 2012 – Warszawy, Wrocławia, Poznania i Gdańska.

W zarysie koncepcji promocyjnej Olsztyna na Euro 2012 czytamy: *Nikt w Warszawie nie zwróci uwagi na ulotkę „Olsztyn przyjazny Euro", podczas gdy hasło „Miasto wolne od futbolu" z pewnością zaintryguje i zachęci do odwiedzin. Choćby po to, by się przekonać – ki diabeł się za tym kryje.*

W ramach oferty „miasto wolne od futbolu" przewidziano turnieje tenisa, siatkówki i szachów, obecność koktajlbarów z oazą zieleni oraz pływającej galerii sztuki, wyznaczenie „stref antyfutbolowych" i wyłożenie olsztyńskiej starówki „antyfutbolową" murawą, ustawienie kapsuł „defutbolizujących", a także „ostygmatyzowanie" akcji poprzez koszulki z oryginalnymi hasłami (np. „piłka jest kwadratowa, a bramki są trzy").

Przykładem sukcesu takiego podejścia do promocji jest niemiecki Oldenburg. Podczas gdy Duisburg, Moguncja i Kolonia reklamowały wielki karnawał, Oldenburg przeprowadził akcję promocyjną w tych miastach pod hasłem: „Nie kręci Cię karnawał? Wpadaj do Oldenburga!". Po tej akcji miasto przeżyło najazd turystów nie tylko z tych trzech miast, ale z całych Niemiec.

Choć idea promocyjna Olsztyna na czas Euro 2012 opiera się na haśle „Miasto wolne od futbolu", samorząd miasta zachęca, by nie rozumieć go jednak dosłownie. W mieście nie zabraknie atrakcji dla fanów Euro – np. stref kibica, ale będą one tylko w wyznaczonych miejscach.

Zakopane to drugie po Olsztynie miasto, które postanowiło stworzyć alternatywę dla wszystkich zmęczonych Euro 2012. Oba miasta połączyły siły i przystąpiły do współpracy przy organizowaniu strefy relaksu i spokojnego wypoczynku dla turystów niezainteresowanych piłką. Zakopane zachęca do aktywnego wypoczynku w górach. Przygotowuje ponadto szczegółowy program kulturalno-imprezowy na czerwiec.

ŁÓDŹ
Kobiecy czerwiec

Koncerty, przedstawienia, targi, a nawet rajd samochodowy to czerwcowa propozycja Łodzi dla wszystkich kobiet. Podczas czterech czerwcowych weekendów w mieście będzie królować nie tylko piłka nożna.

Projekt Łódź Miastem Kobiet rozpocznie się 8 czerwca i potrwa do 1 lipca. Podczas czterech czerwcowych weekendów w mieście będzie królować nie tylko piłka nożna. Mając świadomość, że kobiecość jest wielowymiarowa, organizatorzy przygotowali różnorodny harmonogram, w którym znalazło się miejsce na wydarzenia kulturalne, sportowe, biznesowe, społeczne i polityczne. Jak przystało na filmową Łódź, nie zabraknie przeglądu filmów z kobietami w rolach głównych. Ducha sportowej rywalizacji będzie można poczuć podczas rajdu samochodowego Arabela Rally, międzynarodowych zawodów w gimnastyce artystycznej FAMAS CUP oraz Spartakiady Amazonek. Siła i zaradność płci pięknej to jeden z tematów Zjazdu Pań Prezydent i Pełnomocnik, który będzie jednym z głównych wydarzeń projektu Łódź Miastem Kobiet. Do akcji włączyła się również policja, która przygotowała warsztaty pod hasłem „Silna płeć".

Specjalnie dla kobiet przygotowano warsztaty, panele dyskusyjne oraz targi „Kobieta w wielkim mieście". Panie mogą liczyć także na specjalne rabaty w partnerskich sklepach, salonach urody, restauracjach, kawiarniach, kinach na hasło dostępne na stronie internetowej projektu. W ramach projektu Łódź Miastem Kobiet odbędzie się także festiwal „Teraz ONE. Kobiety dla kultury, kultura dla kobiet".

POZNAŃ
„Shoot & win"

Miasto Poznań przeprowadziło akcję promocyjną „Shoot & win" skierowaną do mieszkańców czterech krajów europejskich – Chorwacji, Włoch, Irlandii i Niemiec.

Zaprosiło do wspólnej zabawy kibiców piłkarskich z krajów, które za niecały miesiąc zagrają w Poznaniu. Kampania „Shoot & win" oparta była na dynamicznym oraz chwytliwym haśle, które miało zachęcić fanów piłkarskich do nakręcenia filmu według wskazanego schematu i wzięcia udziału w konkursie z bardzo atrakcyjnymi nagrodami, m.in. pobytem w Poznaniu podczas trwania UEFA EURO 2012.

Do udziału w konkursie zachęcał spot reklamowy, którego elementem łączącym wszystkie jego cztery wersje był wielokrotny reprezentant Polski w piłce nożnej, wychowanek i długoletni zawodnik Lecha Poznań, Bartosz Bosacki.

Historię wykorzystaną w filmie dopasowano do każdego z krajów, którego reprezentacja już w czerwcu zagra w Poznaniu – Chorwacji, Irlandii i Włoch. Dodatkowo, z racji bliskości i atrakcyjności Niemiec, przygotowana została także wersja dla mieszkańców tego kraju.

Miasto zrealizowało tzw. spot lokalny – film kręcony był w najbardziej charakterystycznych, „pocztówkowych" miejscach w każdym z czterech krajów przy udziale lokalnych epizodystów.

(EPE)

Informacje opracowano na podstawie stron internetowych miast.

Model współpracy samorządów i trzeciego sektora

Praktyczne narzędzie

Wraz z końcem realizacji projektu systemowego „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnianie standardów współpracy" do rąk samorządowców i osób działających w trzecim sektorze oddany został kluczowy produkt działań podejmowanych w ostatnich dwóch latach – publikacja *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*.

Publikacja ta powstała dzięki zaangażowaniu wielu środowisk i konkretnych osób – ich doświadczeniu, wiedzy, a także dzięki współpracy, którą udało się nawiązać podczas realizacji tego przedsięwzięcia. Prace nad modelem toczyły się w Komitecie Ekspertów, a także w Grupach Roboczych i w Grupach Wymiany Doświadczeń. W tych ostatnich nieodzowny był udział samorządowców z miast zrzeszonych w Związku Miast Polskich.

Kluczowe płaszczyzny współpracy

Zadaniem modelu jest przedstawienie optymalnego, ale też siłą rzeczy uproszczonego stanu „idealnej współpracy". W zamyśle autorów model może stać się punktem odniesienia dla samorządów i organizacji pozarządowych w ich praktycznych działaniach.

– *Model, jak każdy schematyczny opis, nie zawiera wszystkich aspektów, które odbiorcy mogą uznać za ważne dla osiągnięcia sukcesu we współpracy* – czytamy w publikacji. – *Przeprowadzone badania i analizy wskazują jednak na istnienie trzech istotnych płaszczyzn współpracy*.

Płaszczyzna pierwsza to współpraca jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie tworzenia polityk publicznych. Te ostatnie rozumiane są tu jako system długofalowych zamierzeń i towarzyszący im system rozwiązań prawnych, przyjętych i realizowanych przez władzę publiczną we współpracy z obywatelami oraz organizacjami na rzecz społeczności zamieszkującej obszar działania JST. Płaszczyzna ta opisuje rozwiązania w zakresie udziału organizacji w kształtowaniu polityk, strategii (długofalowych zamierzeń dotyczących celów i realizacji polityk) i programów (wieloletnich planów działań podporządkowanych strategiom)

Płaszczyzna druga to współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych. Te ostatnie to działania podejmowane przez administrację samorządową na podstawie ustaw określających ich zakres kompetencji. Płaszczyzna ta zawiera więc opis współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi przy realizacji zadań publicznych z wykorzystaniem różnych form współpracy finansowej i niefinansowej.

Infrastruktura współpracy, tworzenie warunków do społecznej aktywności to trzecia płaszczyzna, na której opiera się model. Przez infrastrukturę autorzy rozumieją ogół lokalnie ukształtowanych czynników wpływających na funkcjonowanie organizacji pozarządowych oraz współpracę między sektorem samorządowym a sektorem pozarządowym. Czynniki te w poważnej mierze stymulowane są przez działania samorządu (administracji). W tej płaszczyźnie mieszczą się zatem zarówno instytucje działające na rzecz organizacji, jak i relacje i wzorce postępowań występujące w danej jednostce samorządu

– *Samorządy mogą w obrębie owych trzech płaszczyzn tak dobierać i stosować narzędzia i wzorce działania, aby pozwoliły one na efektywne rozwiązywanie lokalnych problemów oraz wykorzystywanie szans rozwoju danej społeczności* – czytamy w opracowaniu. – *Ponadto nawykowe stosowanie różnych narzędzi nie gwarantuje dobrej współpracy obu stronom*.

Ustawowe zasady

Zdaniem ekspertów pracujących nad modelem, należy budować spójny system współpracy oparty na przemyślanych formach i narzędziach oraz na zasadach wymienionych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zasady te to: efektywność, pomocniczość, jawność, suwerenność stron, uczciwa konkurencja i partnerstwo. Wynikają wprost z prawa, są zatem elementem obowiązkowym dla stron współpracy.

Taki spójny system powinien być systematycznie monitorowany i udoskonalany. Eksperci podkreślają ponadto, że model daje możliwość budowania współpracy długofalowo, a wdrażanie jego elementów stanowi proces, który powinien być zaplanowany i rozłożony w czasie w zależności zarówno od kondycji sektora pozarządowego, jak i przygotowania samorządu lokalnego.

Ważne pytania

Model współpracy jest tak pomyślany, aby skutecznie i harmonijnie połączyć uwarunkowania współpracy związane z prawem i infrastrukturą, z kulturą, czyli nawykami, zaufaniem, poczuciem odpowiedzialności, elastycznością, otwartością na innych ludzi.

W proponowanym modelu autorzy pokazują, jakie minimalne oczekiwania muszą być spełnione, aby w ogóle można było mówić o współdziałaniu. Jednak, już tylko w ich obrębie, kluczowe jest zaufanie, wyznawanie wspólnych wartości, dobre zrozumienie tego, komu i czemu służy demokracja w lokalnych czy regionalnych społecznościach.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

model współpracy

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

W wielomiesięcznych dyskusjach i wymianie poglądów dotyczących modelu współpracy powtarzały się pytania: Jak kształtować relacje w obrębie takiej przestrzeni, aby zaufanie wypierało nieufność, współpraca rywalizację, zaangażowanie apatię czy rezygnację?

Jak tworzyć warunki sprzyjające temu, aby ci uczestnicy, którzy działają na rzecz dobra wspólnego, znajdowali dobre porozumienie? Jak dążyć do tego, aby współdziałanie między samorządem terytorialnym a organizacjami pozarządowymi opierało się zarówno na solidnych podstawach prawnych, jak i dokonywało się w obrębie wysokiej kultury współpracy?

Zdaniem autorów publikacji, niedocenianym czynnikiem kształtującym współpracę jest rosnący poziom refleksyjności uczestników życia lokalnego. Refleksyjności rozumianej jako zdolność do samodzielnego analizowania procesów społecznych, korzystania z wiedzy eksperckiej, twórczego i krytycznego wdrażania różnych pomysłów.

Jak podkreślają eksperci, nadal w niewielkim stopniu w codziennym obiegu pojawia się pojęcie polityk publicznych. Dlatego przywołują je w opracowaniu. Zachęcają do tego, aby polityki publiczne zostały ściśle powiązane z refleksyjnością, zdolnością do krytycznego analizowania rzeczywistości i projektowania zmian.

– Proponujemy, aby spojrzeć na zasoby, lokując je w kulturowym wymiarze życia społecznego – czytamy w publikacji. – *Oznacza to, że nie infrastruktura czy zasobność materialna w ostatecznym rozrachunku decydują o rozwoju. One stanowią jedynie środek do celu. I również na współpracę samorządu i organizacji pozarządowych warto spojrzeć przez pryzmat tego, w jakim stopniu i w jakiej formie dokonują się zmiany w rozwijaniu kulturowych zasobów*.

Jak skutecznie wdrażać model

Autorzy wymieniają cztery rodzaje zasobów, w ich rozumieniu bardzo ważne. Pierwszy zasób – tożsamość miejsca – oznacza, że mieszkańcy identyfikują się z miejscem swojego zamieszkania. Są z niego dumni, rozpoznają jego specyfikę i odrębność. Drugi – umiejętność rozwiązywania problemów – oznacza zdolność do proponowania i przeprowadzania rozwiązań odnośnie do zarówno bieżących, jak i bardziej długofalowych celów. W tym rozumieniu również konflikty są traktowane przede wszystkim jako problemy do rozwiązania. Trzeci zasób to bezpieczeństwo. Autorzy rozumieją je szeroko, jako bezpieczeństwo pasywne osiągane np. za pomocą monitoringu miejskiego, ale również, a może przede wszystkim, jako bezpieczeństwo aktywne, polegające na bezpieczeństwie szans życiowych, zapewnieniu godnego życia wszystkim grupom społecznym. I wreszcie zaangażowanie, które można mierzyć gotowością do włączenia się w różnorakie inicjatywy, poświęcania swojego czasu i umiejętności dla dobra wspólnego.

Skuteczne wdrażanie modelu wymaga jeszcze jednego elementu. Tym kluczowym elementem – jak wykazały badania przeprowadzone w ramach projektu – jest kultura współpracy. Jest to czynnik spajający model. Jak czytamy w opracowaniu, włączenie jej w relacje samorząd – organizacje pozarządowe jest kluczowe dla przełożenia modelu na praktykę współpracy lokalnej.

(EPE)

Zakończono projekt systemowy

O produktach projektu

Pod koniec lutego 2012 r. zakończono realizację partnerskiego projektu systemowego „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy".

Przypomnijmy, że celem tego ponaddwuletniego przedsięwzięcia było przede wszystkim zwiększenie zakresu i poprawa jakości mechanizmów współpracy administracji publicznej (zwłaszcza samorządowej) i organizacji pozarządowych. Celami szczegółowymi projektu były: uświadomienie korzyści wynikających ze współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, identyfikacja i upowszechnianie wiedzy o dobrych praktykach współpracy obu sektorów oraz opracowanie i upowszechnienie poradnika zawierającego model współpracy organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego.

Model współpracy – jeden z głównych produktów projektu – to opracowanie zawierające teoretyczne założenia współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Inne produkty – m.in. *Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*, Indeks Jakości Współpracy, Niezbędnik do (samo)oceny, internetowa gra strategiczna dotycząca współpracy międzysektorowej oraz wiele innych publikacji, analiz i ekspertyz – to narzędzia, z których mogą korzystać przedstawiciele samorządów oraz organizacji pozarządowych zainteresowani nawiązywaniem i rozwijaniem partnerskich relacji między administracją i trzecim sektorem na poziomie lokalnym.

Wszystkie produkty projektu dostępne są w wersji elektronicznej pod adresem: http://www.pokl541.pozytek.gov.pl/Produkty,38.html.

Jednocześnie została wydana wersja papierowa publikacji *Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*.

- *Liczący 240 stron* Poradnik *jest publikacją, której celem jest usprawnienie współpracy jednostek samorządu terytorialnego – gmin wiejskich i miejskich, powiatów, a nawet samorządowych województw z organizacjami pozarządowymi. To, co znajduje się w* Poradniku, *to próba opisania współpracy w sposób systemowy* – pisze w rozdziale „Jak czytać poradnik – kilka wskazówek dla odbiorcy" Piotr Masłowski z Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w Rybniku.

Wszyscy zainteresowani publikacją mogą otrzymać bezpłatny egzemplarz *Poradnika* w Biurze Związku Miast Polskich.

(EPE)

INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS
pozytek.gov.pl
Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Collegium Civitas
SOCIAL AND POLITICAL STUDIES
sieć splot
Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT
ZWIĄZEK MIAST POLSKICH
fapw
forum aktywizacji obszarów wiejskich
Projekt partnerski „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy"

22. Sesja Plenarna CLRAE

Debata o kryzysie

Sesja Plenarna Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE), która odbyła się 20–22 marca br. w Strasburgu, zgromadziła ponad 300 przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych z 47 państw członkowskich Rady Europy. Związek Miast Polskich reprezentowali Jolanta Barska, burmistrz Nysy oraz Marek Miros, burmistrz Gołdapi.

Kluczowa debata z udziałem Wolfganga Schustera, burmistrza Stuttgartu i przewodniczącego Rady Gmin i Regionów Europy, dotyczyła wpływu kryzysu finansowego na funkcjonowanie władz lokalnych i regionalnych. Zdaniem Schustera miasta i regiony mają do odegrania ważną rolę w przezwyciężeniu trudnej sytuacji ekonomicznej. „Wyzwania wynikające z wdrażania programów zaciskania pasa nie mogą być realizowane za pośrednictwem odgórnego centralistycznego podejścia. Bezrobocie wśród młodych, migracje i zmiany demograficzne, zarządzanie energią czy sprawy klimatu to problemy, które wymagają zorganizowanej akcji i partnerstwa wielu podmiotów, w tym różnych szczebli samorządu, obywateli, ekonomistów. Powołane niedawno do życia Europejskie Centrum Lokalnego i Regionalnego Zarządzania, wspierane przez Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych, może stać się platformą wymiany doświadczeń w dziedzinie dobrego zarządzania".

Podczas obrad przyjęto również raporty o stanie demokracji lokalnej i regionalnej w Czechach, Niemczech, Portugalii, Bośni i Hercegowinie, Mołdawii i na Litwie. To właśnie ten ostatni dokument wzbudził spore kontrowersje, zwłaszcza w części dotyczącej respektowania praw człowieka. Delegacja polska zgłosiła sprzeciw wobec ostatecznej wersji raportu dotyczącego demokracji na Litwie, w którym mniejszość polską przedstawiono jako grupę dyskryminującą obywateli Litwy. Ostatecznie ustalono, że ta kwestia zostanie szczegółowo zbadana przez Komitet Monitorujący CLRAE, a raport przyjęto niewielką przewagą głosów.

Fot. Archiwum Rady Europy

Przy okazji marcowej sesji specjalnymi certyfikatami nagrodzono miasta, które uczestniczą w Europejskim Tygodniu Demokracji Lokalnej jako „Miasta 12 Gwiazd". To coroczne europejskie wydarzenie z odbywającymi się jednocześnie imprezami na szczeblach krajowych i lokalnych, mające na celu włączenie władz lokalnych i mieszkańców w szerzenie i pogłębianie wiedzy na temat demokracji lokalnej oraz promowanie idei demokratycznego udziału obywateli w życiu społeczności lokalnych. Jedynym polskim miastem, które otrzymało to wyróżnienie są Katowice, a wśród nagrodzonych znalazły się też m.in. Bruksela, Strasburg czy Belgrad.

KATARZYNA PACZYŃSKA

Europejski Tydzień Demokracji Lokalnej 2012

O prawach człowieka

Europejski Tydzień Demokracji Lokalnej 2012 – coroczne europejskie wydarzenie organizowane przez Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy z odbywającymi się jednocześnie imprezami na szczeblach krajowych i lokalnych – ma na celu włączenie władz lokalnych i mieszkańców w szerzenie i pogłębianie wiedzy na temat demokracji lokalnej oraz promowanie idei demokratycznego udziału obywateli w życiu społeczności lokalnych.

Większość inicjatyw w ramach tegorocznej edycji ETDL odbywać się będzie w okresie 10–16 października, co ma znaczenie symboliczne (15 października 1985 r. to data powstania Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego). W tym szczególnym tygodniu samorządy organizują dni otwarte w urzędach, kampanie informacyjne, przekazują mieszkańcom ulotki i materiały publicystyczne, specjalne dodatki do lokalnej prasy, przeprowadzają debaty publiczne, wykłady, organizują wydarzenia dla młodzieży i osób starszych, konferencje, obrady młodzieżowych rad miast, debaty międzypokoleniowe.

Tematem przewodnim tegorocznej, szóstej już, edycji ETDL będą ponownie prawa człowieka na szczeblu lokalnym i ich wkład w integrację wspólnot.

Jedyne polskie miasta aktywnie angażujące się od kilku lat w obchody Tygodnia to Podkowa Leśna i Katowice, które w ubiegłym roku otrzymały tytuł „Miasta 12 Gwiazd". Wyróżnienie to przyznaje się miastom biorącym udział w Europejskim Tygodniu Demokracji Lokalnej, chcącym podkreślić swoje zaangażowanie w uczulanie obywateli na to, czym jest demokracja lokalna, na działania radnych lokalnych i rolę udziału społeczeństwa w procesie podejmowania decyzji. Organizując szereg wydarzeń ściśle związanych z tematyką danej edycji, po jej zakończeniu otrzymuje się certyfikat „Miasta 12 Gwiazd". Aby tak się stało, należy spełnić następujące warunki:

- przyznać pewien budżet na organizację wydarzeń,
- poprowadzić kampanię promującą ETDL,
- – zorganizować wydarzenia dla zróżnicowanych grup odbiorców,
- zorganizować wydarzenie na poziomie europejskim lub paneuropejskim w celu zilustrowania roli samorządów lokalnych w budowaniu i rozwijaniu demokratycznej Europy.

Szczegółowe informacje, ulotki i przykłady zrealizowanych inicjatyw znajdują się na stronie internetowej **http://www.coe.int/t/congress/demoweek.**

KATARZYNA PACZYŃSKA

Współpraca polsko-niemiecka w nowej odsłonie

Partnerstwa na mapie

Interaktywna Mapa Polsko-Niemieckich Partnerstw Samorządowych jest kolejnym projektem Związku Miast Polskich w obszarze współpracy bliźniaczej. Mapa powstała we współpracy i przy finansowym wsparciu Fundacji Współpracy Polsko Niemieckiej.

Zebrane na mapie informacje stanowią ilustrację szerokiego zakresu współpracy polskich i niemieckich miast, gmin, powiatów i województw. Na mapie Polski i Niemiec umieszczono znaczniki miejscowości, powiatów i regionów prowadzących współpracę, a obszar obu państw został tymi punktami szczelnie pokryty. Partnerstwa polskich samorządów z zachodnim sąsiadem są najliczniejsze spośród wszystkich międzynarodowych relacji. Z badań ankietowych przeprowadzonych przez Związek Miast Polskich w 2009 roku wśród wszystkich polskich samorządów wynikało, że istnieje ponad tysiąc polsko-niemieckich par bliźniaczych. Opracowując Interaktywną Polsko-Niemiecką Mapę Partnerstw Samorządowych w 2011 roku weryfikowano dane – część partnerstw wygasła, ale równolegle powstawały nowe relacje. Całkowita liczba polsko-niemieckich związków bliźniaczych nadal wynosi ok. 1 tys. Według uaktualnionych danych na szczeblu miast i gmin współpracują 824 pary polsko-niemieckie, 141 na poziomie powiatów oraz 26 na szczeblu województw-landów/regionów. Niektóre jednostki mają po kilku partnerów. We współpracę zaangażowanych jest 612 polskich oraz 763 niemieckie miasta i gminy; 114 polskich i 127 niemieckich powiatów, a także 12 województw oraz 17 niemieckich regionów (w tym wszystkie 16 landów). Na Interaktywnej Mapie znalazły się nadesłane przez samorządy 744 poszerzone opisy współpracy par bliźniaczych.

Wędrując po Interaktywnej Mapie Polsko-Niemieckich Partnerstw Samorządowych, można odnaleźć informacje o współpracy partnerskiej prowadzonej przez poszczególne polskie i niemieckie samorządy wraz z krótkim opisem obszarów współpracy czy przykładowych wspólnie zrealizowanych projektów. W krótkich notatkach poświęconych poszczególnym parom samorządów umieszczono także informacje o datach rozpoczęcia współpracy. Zaproszeniem do odwiedzenia polskich i niemieckich miast, gmin, powiatów i województw są wzmianki o wspólnie realizowanych imprezach cyklicznych. Przygotowane filtry umożliwiają wyszukiwanie danych według paru kategorii m.in. z podziałem na regiony czy szczeble współpracy.

Zapraszamy na www.twinning.pl/mapa.

ALICJA STACHOWIAK

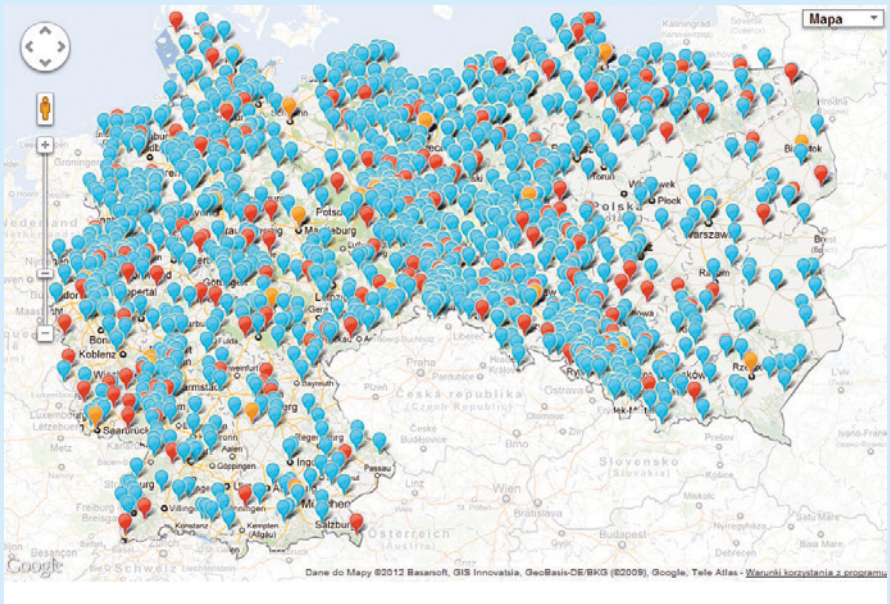

Wsparcie dla decentralizacji

Turecka wizyta

W dniach 25–29 marca 2012 r. przebywała w Polsce z wizytą studyjną delegacja Unii Miast Turcji.

Inicjatorem wizyty był Szwedzki Związek Władz Lokalnych i Regionalnych, który poprzez swoje międzynarodowe ramię – SKL International – wspiera, za pieniądze rządu Szwecji, rozwój instytucjonalny Unii Miast Turcji oraz przygotowania do reform decentralizacyjnych w tym kraju.

Unia Miast Turcji skupia wszystkie 2950 gmin i miast tego kraju. Planując wizytę, organizatorzy zaproponowali, aby Turcy zapoznali się z rozwiązaniami polskimi w zakresie skali decentralizacji, jej rezultatów oraz działania Komisji Wspólnej.

O polskim systemie samorządu terytorialnego – jego ewolucji, sukcesach i trudnościach, jakie napotyka, opowiedział gościom z Turcji Andrzej Porawski, dyrektor Biura Związku Miast Polskich. Relacje między rządem a samorządem z punktu widzenia rządu przedstawiła z kolei Magdalena Wilamowska, podsekretarz stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji. Podczas spotkania w Ministerstwie Finansów dyrektor Zdzisława Wasążnik omówiła polski system finansowy jednostek samorządu terytorialnego, politykę fiskalną oraz działalność RIO, a w siedzibie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zapoznano gości z terytorialnym aspektem polskiej strategii rozwoju, podkreślając szczególną rolę miast i aglomeracji oraz obszarów metropolitalnych.

Turecka delegacja uczestnicząca w posiedzeniu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego 28 marca br.
Fot. H. Hendrysiak

Delegacja turecka wzięła też udział w spotkaniu strony samorządowej Komisji Wspólnej oraz w posiedzeniu plenarnym samej Komisji. Piszemy o tym na stronie X.

(EPE)

III edycja Ogólnopolskiego Kongresu Regionów

„Samorząd – Inwestycje – Rozwój”

Świdnica, 29–31 maja 2012 roku

Schemat programu

Wtorek, 29.05.2012

18.00–19.30	– sesja plenarna: Kultura jako narzędzie budowania kapitału społecznego w społecznościach lokalnych
20.30	– gala wieczorna: wręczenie nagród uzyskanych w rankingach

Środa, 30.05.2012

9.00–10.30	– sesja plenarna: Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej (2014–2020) i samorządowe implikacje. Dochody jednostek samorządu terytorialnego: czy potrzebne są ustawowe zmiany?
10.55–17.35	– panele dyskusyjne w ośmiu salach równolegle
18.00–19.30	– sesja plenarna: Energetyka w życiu samorządowca i lokalnych społeczności
20.30	– gala wieczorna: wręczenie nagród uzyskanych w rankingach

Czwartek, 31.05.2012

9.00–10.30	– sesja plenarna: Polska regionów: kluczowe inwestycje infrastrukturalne: drogi, koleje, lotniska, szerokopasmowy internet i transport
10.55–17.35	– panele dyskusyjne w ośmiu salach równolegle
18.00–19.30	– sesja plenarna: Współpraca samorządu z otoczeniem społecznym. Podsumowanie wątku NGO na Kongresie Regionów
20.30	– gala wieczorna: wręczenie nagród uzyskanych w rankingach

Tegoroczny Kongres Regionów został objęty Honorowym Patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego

Wkładka „Samorząd Miejski” – stały dodatek do „Gazety Samorządu i Administracji”.
Wydawca – Związek Miast Polskich; ul. Robocza 46 a,61–517 Poznań. Wkładkę redaguje zespół w składzie: Ewa Parchimowicz – red. nacz., Joanna Proniewicz, Hanna Hendrysiak.
Adres redakcji: ul. Robocza 46a,61–517 Poznań, tel. (61) 63 350 54, fax (61) 63 350 60, www.miasta-polskie.pl/sm.html, e-mail: redakcja@zmp.poznan.pl.
Druk: Pracownia Wydawniczo-Poligraficzna TED